

Rapport

Agressie en bedreiging richting journalisten 2021

Onderzoek I&O Research in opdracht van PersVeilig

Colofon

Uitgave

I&O Research
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer

2021/129

Datum

mei 2021

Opdrachtgever

PersVeilig

Auteurs

Thomas van Hal
Laurens Klein Kranenburg

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
1 Inleiding	6
1.1 Aanleiding	6
1.2 Doel- en vraagstelling	6
1.3 Onderzoeksmethode	7
1.4 Leeswijzer	8
2 Aard, omvang en impact van bedreigingen	9
2.1 Frequentie van agressie en bedreiging	9
2.2 Vormen van agressie en bedreiging	10
2.3 Uitingsvorm	14
2.4 Effecten op journalisten	17
3 Melden en steun	21
3.1 Melden en aangifte	21
3.2 Bescherming en steunpunten	23
A Responsverantwoording	28

Samenvatting

Agressie en bedreiging tegen journalisten neemt toe

Meer dan acht op de tien journalisten hebben wel eens te maken met een vorm van agressie of bedreiging. Dit is een duidelijke toename ten opzichte van 2017, toen zes op de tien journalisten hiermee te maken hadden. Cameramensen en fotojournalisten worden vaker dan gemiddeld geconfronteerd met agressie en bedreiging.

Ook de frequentie van agressie neemt toe. Drie op de tien journalisten hebben maandelijks of vaker te maken met een incident, in 2017 was dit nog 18 procent.

Deze toename ervaren journalisten ook. Meer dan de helft van hen heeft het idee dat agressie en bedreiging is toegenomen. Een ontwikkeling die zorgen baart: *“Ik vind het een gevaarlijke ontwikkeling in de politieke journalistiek dat het aantal bedreigingen zowel fysiek als online toeneemt.”*

Persvrijheid in het geding

Agressie en bedreiging laat haar sporen na bij journalisten. Meer dan zestig procent ervaart hier persoonlijk gevolgen van. Voor vier op de tien heeft het invloed op hun werk. Zij zijn voorzichtiger geworden met hun publicaties of hebben minder plezier in hun werk als journalist. Dertien procent heeft weleens overwogen om uit de journalistiek te stappen vanwege een bedreigend werkklimaat. Naast deze zorgen op individueel niveau beamen journalisten massaal (93%) dat agressie of bedreiging een reëel en actueel gevaar vormt voor de persvrijheid. Zeven op de tien zien dan ook dat journalisten de afgelopen jaren voorzichtiger zijn geworden. Een journalist benadrukt: *“Ik ben van mening dat de persvrijheid en de veiligheid van journalisten/fotografen de afgelopen tijd enorm is aangetast”.*

Hoewel er enerzijds duidelijke zorgen zijn voor de vrije pers zien we anderzijds aanknopingspunten voor de journalistiek. Een deel van de journalisten (14%) zegt meer vastberaden te zijn geworden om hun werk voort te zetten. Een respondent zegt hierover: *“Ik ben vastbesloten om mij niet door intimidatie te laten weerhouden van het publiceren van informatie die ik voor mijn lezerspubliek van belang vind.”*

Vooraf verbale agressie

Wanneer we kijken naar verschillende vormen van agressie en bedreiging zien we dat journalisten voornamelijk worden geconfronteerd met *verbaal* geweld. Twee derde had hier het afgelopen jaar minstens één keer mee te maken. De helft werd minstens één keer geconfronteerd met bedreiging of intimidatie. Een vijfde kreeg te maken met juridische dreiging of SLAPP. En alhoewel met 17 procent fysiek geweld het minst voorkwam, is de impact hiervan niet te onderschatten. Een respondent gaf hier een sprekend voorbeeld van: *“Na 10 minuten werd hij plots agressief. Hij greep mijn kladblok uit mijn handen en vroeg welke pagina's informatie bevatten over wat hij zojuist zei. [...] Fysiek was hij agressief, in z'n ogen en zijn lichaamshouding. [...] Hij zei niet dat er gevolgen zouden zijn, maar zijn toon en lichaamshouding waren intimiderend genoeg om het als bedreigend te ervaren.”*

De 'gewone burger'

Bij journalisten bestaat het beeld dat agressie of bedreiging vooral komt vanuit de 'gewone burger' (60%) die publicatie wil voorkomen (28%). Een journalist beschrijft een tekenend

incident: *“Aangesproken op straat terwijl wij interviews maken en foto's schieten tijdens een verslag. Dreiging met geweld en foto's moesten verwijderd worden.”*

Een kwart van de journalisten denkt echter dat er geen specifieke aanleiding is voor bedreiging of agressie: *“Doodsbedreigingen zonder goede opgaaf van redenen”*.

Incidenten niet altijd gemeld

Zeven op de tien journalisten bespreken hun ervaringen met agressie en bedreiging of doen hier melding van. Dit doen zij vooral met directe collega's (47%), of met hun werk- of opdrachtgever (31%). Journalisten doen nauwelijks aangifte (4%).

Dertig procent van de journalisten deed geen melding van het incident. Meer dan de helft hiervan vond het incident niet erg genoeg om het te melden. Bij twee op de tien bestaat een zekere gelatenheid. Zij hebben het idee dat bedreiging of intimidatie erbij hoort, of dat er toch niks met een melding wordt gedaan.

Bescherming freelancers blijft achter

Hoewel driekwart van de journalisten vindt dat hun werk- of opdrachtgever voldoende maatregelen neemt voor hun veiligheid, denkt een kwart hier anders over. Deze groep wordt naar eigen zeggen onvoldoende tegen agressie beschermd. Met name freelancers (36%) zijn ontevreden over de beschermende houding van hun opdrachtgevers.

Journalisten vinden dat zij beter in bescherming genomen moeten worden door bijvoorbeeld altijd met minstens één collega op pad gestuurd te worden: *“Mensen op pad laten gaan in groepjes van minimum twee. Of het leveren van getrainde bodyguards.”* Ook moeten werk- en opdrachtgevers een scherpere risicoschatting maken voor zij journalisten op reportage sturen: *“Adequater inschatten van de gevaren! Werkgever heeft onvoldoende inzicht in de gevaren op locatie.”*

Initiatieven met potentie

PersVeilig en de Balie Persvrijheid zijn twee initiatieven die journalisten ondersteuning bieden bij bedreiging of agressie. We zien dat PersVeilig bekendheid heeft onder journalisten, acht op de tien heeft hier minimaal wel eens van gehoord. En alhoewel slechts veertien procent hier wel eens gebruik van maakt, zegt driekwart dit misschien wel in de toekomst te gaan doen.

De Balie Persvrijheid is minder bekend. Drie op de tien kennen het van naam, vrijwel geen journalist zegt hiervan gebruik te maken. De intentie is er wel: zeven op de tien journalisten overwegen in de toekomst de Balie te raadplegen.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In 2017 bleek uit een raadpleging van de Nederlandse Vereniging van Journalisten (NVJ) dat 61 procent van de journalisten wel eens te maken had met een vorm van bedreiging.¹ Deze bedreigingen namen verschillende vormen aan: van fysieke en verbale agressie tot het dreigen met een juridische procedure. Als gevolg hiervan zegt een deel van de journalisten dat zij terughoudender zijn geworden in hun berichtgeving of bepaalde locaties vermijden. Dit is een alarmerend gegeven, omdat onafhankelijke journalistiek een onmisbare rol vervult in onze democratische rechtsstaat.

Mede naar aanleiding van het bovengenoemde onderzoek is in 2019 het initiatief PersVeilig gestart. PersVeilig is een gezamenlijk initiatief van de NVJ, het Genootschap van Hoofdredacteuren, de politie en het openbaar ministerie en heeft tot doel de positie van journalisten te versterken tegen geweld en agressie op straat, op social media en/of via juridische claims. PersVeilig heeft een veiligheidsplan opgesteld voor hoe redacties om kunnen gaan met bedreiging of een geweldsincident, inclusief melding, aangifte en nazorg. Verder is er door PersVeilig een collectieve norm geformuleerd voor agressieve en intimiderende gedragingen die als onacceptabel worden gezien en tot melding of aangifte zouden moeten leiden. Hiervoor is een meldpunt in het leven geroepen op de website PersVeilig.nl. Politie en OM passen zoveel mogelijk lik-op-stukbeleid toe in geval van agressie en geweld tegen journalisten, met een hogere strafeis die is vastgelegd in de richtlijnen.

Inmiddels is het twee jaar later. Afgaande op recente signalen staan journalisten nog steeds onder druk, en wellicht nog meer dan enkele jaren geleden. Om daarin meer inzicht te krijgen wil PersVeilig weten in hoeverre journalisten in 2021 te maken hebben met agressie en bedreiging.

1.2 Doel- en vraagstelling

Het doel van het onderzoek is om inzicht te krijgen in hoeverre journalisten bij het uitoefenen van hun beroep geconfronteerd worden met bedreiging, intimidatie en andere vormen van agressief en ongewenst gedrag.

Doelgroep

De onderzoekspopulatie is hetzelfde als bij het onderzoek in 2017. Deze bestaat uit Nederlandse journalisten, werkzaam in Nederland of in het buitenland. Het gaat om journalisten bij verschillende media (geprint, internet en RTV), in uiteenlopende functies (o.a. verslaggever, redacteur, cameraman en fotograaf) en verdeeld over verschillende categorieën (parlementair, sport, buitenland, rechtbankverslaggever, onderzoeksjournalist, redactie stad- en streeknieuws, etc.).

Onderzoeksvragen

Om inzicht te krijgen in de aard en omvang van bedreigingen van journalisten zijn de volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

¹ De enquête werd verspreid onder de leden van de NVJ, het Genootschap van Hoofdredacteuren en de Vereniging van Onderzoeksjournalisten.

- 1 In welke mate krijgen journalisten bij hun beroepsuitoefening te maken met bedreigingen?
- 2 Wat is de aanleiding en context van de bedreigingen?
- 3 Wat is er bekend over de daders, hun achtergrond en motieven?
- 4 Wat is de impact van de bedreigingen op journalisten en de persvrijheid?
- 5 In hoeverre worden maatregelen getroffen ter bescherming van journalisten en welke rol hebben de initiatieven PersVeilig en Balie Persvrijheid hierin?

Vormen van agressie en bedreiging

Verbale agressie

Schelden, schreeuwen, kwetsen of negatieve of discriminerende opmerkingen. Online of offline.

Bedreiging of intimidatie

Bedreigen, stalken, chanteren, onder druk zetten, dreigbrief of dreigmail, bedreigen gezinsleden, uitingen via sociale media of het op andere wijze afgeven van een 'signaal'.

Fysieke agressie

Duwen, slaan, schoppen, spugen, vastgrijpen, verwonden, fysiek hinderen, obstructie, gooien met/vernielen van voorwerpen.

Juridische bedreiging / SLAPP

SLAPP staat voor Strategic Lawsuit against Public Participation. Het is een rechtszaak die aangespannen wordt met het oogmerk om een kritische partij te intimideren en tot zwijgen te brengen.

1.3 Onderzoeksmethode

Voor het opstellen van de vragenlijst is het onderzoeksrapport 'Een dreigend klimaat' (2017)² geraadpleegd en is er inspiratie gehaald uit eerdere onderzoeken van I&O Research naar agressie en bedreiging tegen ambtsdragers.

De wijze van dataverzameling van dit onderzoek is hetzelfde als in 2017 en vond plaats in de periode van 22 april tot en met 6 mei 2021. De vragenlijst is in de vorm van een open link door de NVJ verspreid onder al haar 8.000 leden, aan de 600 leden van de Vereniging van Onderzoeksjournalisten (VVOJ) en aan de redacties via het Genootschap van Hoofdredacteuren. Na een week is er een rappel gestuurd. Uiteindelijk vulden 689 journalisten de vragenlijst in.

De opzet van de vragenlijst is veranderd ten opzichte van het onderzoek van 2017. Hierdoor zijn de vergelijkingsmogelijkheden met het onderzoek uit 2017 beperkt. Waar relevant worden de uitkomsten vergeleken met de situatie vier jaar geleden. Verder worden, eveneens voor zover relevant, uitsplitsingen gemaakt. Bijvoorbeeld naar verschillende soorten journalisten of aard van bedreiging of agressie.

² Odekerken, M.W.A. & Brenninkmeijer, A.F.M. (2017). Een dreigend klimaat. Verslag van het onderzoek 'Bedreigingen van Nederlandse journalisten'. Utrecht.

Representativiteit

De verhouding man/vrouw in de steekproef is 74 om 25 procent (1% anders). Dit is vrijwel dezelfde man-vrouwverhouding als in het onderzoek van 2017. Van de leden van de NVJ is 60 procent man en 40 procent vrouw. Voor wat betreft leeftijd is de helft van het ledenbestand van de NVJ 50 jaar of ouder. Deze verhouding komt redelijk overeen met de steekproef.

Naast de achtergrondgegevens van de leden van de NVJ zijn er geen populatiecijfers bekend van de journalisten in Nederland. De resultaten van dit onderzoek zijn dan ook niet gewogen op achtergrondgegevens en zijn daarmee indicatief voor de doelgroep.

Tabel 1.1 - Geslacht³

	Aantal	%
Man	509	74%
Vrouw	175	25%
Anders	4	1%
Totaal	688	100%

Tabel 1.2 - Leeftijd⁴

	Aantal	%
18-24	44	6%
25-34	106	15%
35-49	189	27%
50-64	297	43%
65+	52	8%
Totaal	688	100%

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 beschrijven wij de aard, omvang en impact van agressie en bedreiging op journalisten. We vergelijken de frequentie van incidenten met 2017, kijken naar de verschillende uitingsvormen van agressie en bedreiging en zoomen in op de effecten hiervan.

In hoofdstuk 3 zetten we uiteen in hoeverre journalisten hun ervaringen met agressie en geweld melden. Verder kijken we naar de bekendheid en het gebruik van PersVeilig en de Balie Persvrijheid.

In bijlage A zijn achtergrondgegevens (o.a. leeftijd, geslacht, functie) van de respondenten weergegeven.

³ Eén respondent heeft geen antwoord ingevuld bij geslacht.

⁴ Eén respondent heeft geen antwoord ingevuld bij leeftijd.

2 Aard, omvang en impact van bedreigingen

2.1 Frequentie van agressie en bedreiging

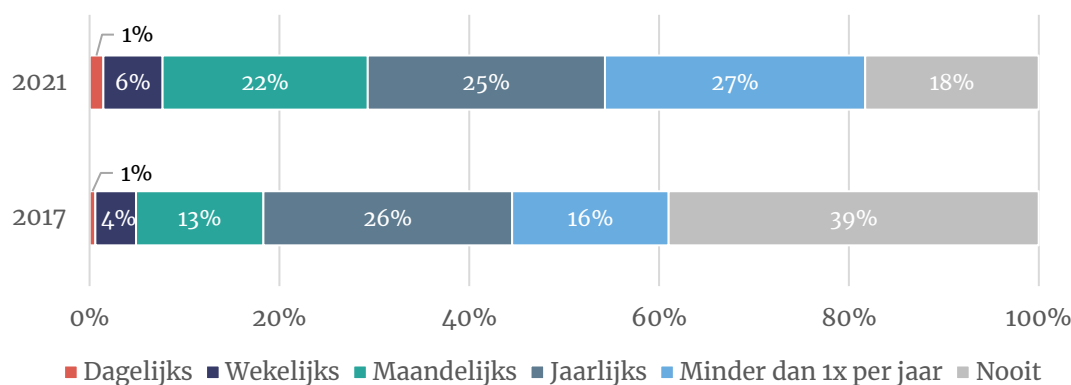
Toename bedreiging van journalisten in afgelopen vier jaar

Acht op de tien journalisten (82%) hebben wel eens te maken met een vorm van agressie of bedreiging. Dit is een duidelijke toename ten opzichte van 2017, toen zes op de tien journalisten (61%) hiermee te maken hadden (figuur 2.1). Jongere journalisten worden vaker geconfronteerd met agressie dan hun oudere collega's. De helft van de journalisten tussen de 18 en 24 jaar heeft minimaal één keer per maand te maken met agressie of bedreiging, tegen een kwart van de 50-64 jarige journalisten en één op de acht 65-plussers. Fotojournalisten en cameramensen worden het vaakst agressief of dreigend benaderd (zie kader).

Figuur 2.1 – Agressie of bedreiging

In hoeverre heb je in je werk wel eens te maken met een vorm van agressie of bedreiging?

Basis: alle journalisten (n=689)

Tabel 2.1 – Agressie of bedreiging naar leeftijd

In hoeverre heb je in je werk wel eens te maken met een vorm van agressie of bedreiging?

	18-24	25-34	35-49	50-64	65+	Totaal
Maandelijks of vaker	50%	38%	33%	24%	13%	29%
Jaarlijks of minder vaak	30%	49%	55%	56%	50%	52%
Nooit	20%	13%	12%	20%	37%	18%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%
n	44	106	189	297	52	689 ⁵

⁵ Inclusief één persoon die zijn/haar leeftijd niet heeft opgegeven.

Cameramensen en fotojournalisten hebben het vaakst te maken met bedreiging of agressie

(% maandelijks of vaker)

Cameraman	58%	Rechtbankverslaggever	29%
Fotojournalist	51%	Hoofdredacteur	26%
Camjo	41%	Schrijver	26%
Fotograaf	41%	Redacteur/verslaggever	25%
Correspondent	37%	Presentator	24%
Politiek journalist	33%	Bureauredacteur	22%
Nieuwsverslaggever	32%	Sportjournalist	21%
Stadsverslaggever	31%	Columnist	17%
Onderzoeksjournalist	29%	Eindredacteur	15%

NB: alleen functies met minimaal 30 respondenten worden getoond.

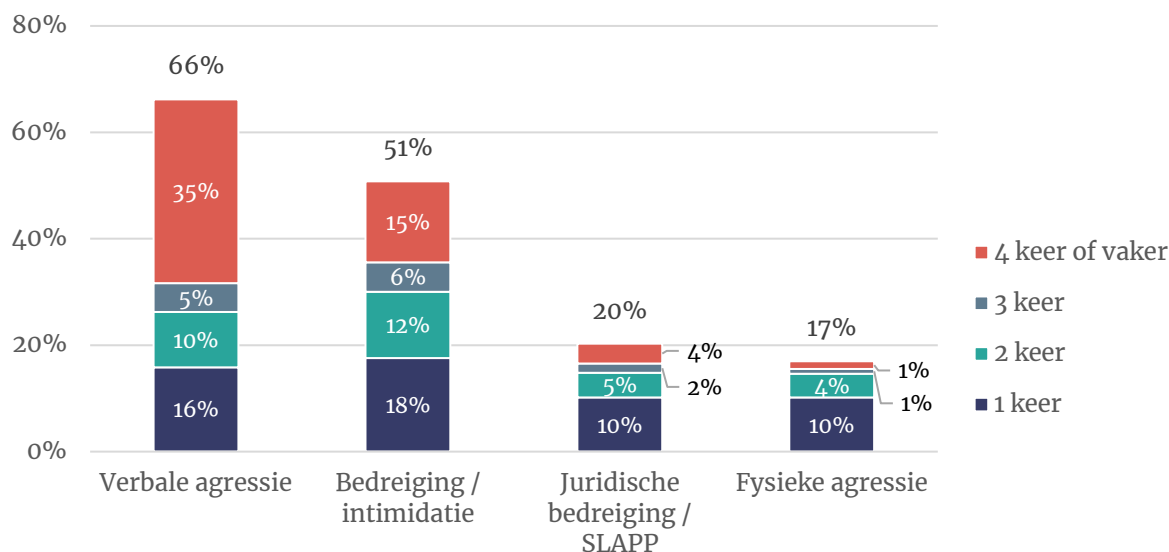
2.2 Vormen van agressie en bedreiging

Twée derde journalisten heeft te maken met verbale agressie

Verbale agressie is de meest voorkomende vorm van agressie. Twee derde van de journalisten had in de afgelopen twaalf maanden minimaal één te keer te maken met deze vorm van agressie. Ruim een derde maakte minstens vier incidenten van verbaal agressief gedrag mee. De helft van de journalisten is in het afgelopen jaar bedreigd of geïntimideerd (figuur 2.2). Juridische bedreiging (20%) en fysieke agressie (17%) komen minder vaak voor, hoewel de impact hiervan niettemin groot kan zijn.

Figuur 2.2 – Vormen van agressie of bedreiging

Hoe vaak heb je in de afgelopen twaalf maanden vanuit je beroepsuitoefening wel eens te maken gehad met een vorm van agressie of bedreiging?

Journalisten die camera- of fotografiewerk doen of als correspondent actief zijn, lopen het meeste risico om met agressie en bedreiging in aanraking te komen. Juridische bedreigingen worden geuit richting andere groepen journalisten. Met name onderzoeks- en politiek journalisten, hoofdredacteuren en rechtbank- en stadsverslaggevers hebben hiermee te maken.

Tabel 2.2 – Vormen van agressie/bedreiging naar functie

% journalisten dat deze vorm van agressie heeft meegemaakt in afgelopen 12 maanden

Top 5 bij elke vorm van agressie gemarkeerd

Functie	Verbale agressie	Bedreiging / intimidatie	Fysieke agressie	Juridische bedreiging / SLAPP
Cameraman	91%	78%	38%	23%
Politiek journalist	81%	57%	17%	31%
Camjo	81%	67%	25%	21%
Fotojournalist	80%	67%	36%	24%
Correspondent	80%	67%	27%	23%
Nieuwsverslaggever	80%	62%	17%	21%
Fotograaf	78%	63%	29%	21%
Rechtbankverslaggever	77%	63%	23%	29%
Stadsverslaggever	75%	57%	18%	36%
Onderzoeksjournalist	74%	53%	20%	43%
Sportjournalist	70%	45%	15%	24%
Redacteur/verslaggever	66%	49%	14%	19%
Hoofdredacteur	56%	44%	12%	41%
Schrijver	55%	39%	16%	24%
Bureauredacteur	55%	40%	6%	14%
Eindredacteur	49%	25%	4%	24%
Columnist	47%	28%	3%	22%
Presentator	45%	38%	7%	12%
Totaal	66%	51%	17%	20%

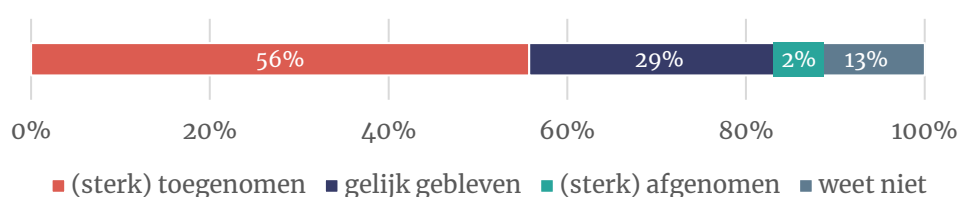
NB: alleen functies met minimaal 30 respondenten worden getoond. Journalisten kunnen meerdere functies vervullen.

Meer dan helft ziet toename incidenten in afgelopen vijf jaar

Journalisten zien een duidelijke toename van het aantal incidenten van agressie of bedreiging. Ruim de helft (56%) denkt dat het aantal incidenten in de afgelopen vijf jaar (sterk) is toegenomen. Volgens drie op de tien journalisten is het aantal incidenten in deze periode gelijk gebleven. Een zeer beperkt deel (2%) ziet een afname van het aantal gevallen van agressie of bedreiging (figuur 2.3).

Figuur 2.3 – Ontwikkeling van aantal incidenten van agressie of bedreiging

In hoeverre is dit aantal incidenten de afgelopen vijf jaar toe- of afgenomen?

Incidenten in afgelopen twaalf maanden die de meeste indruk hebben gemaakt

Agressie richting journalisten neemt diverse vormen aan. Er is dan ook een breed palet aan incidenten die veel indruk hebben gemaakt. Niettemin kunnen we wel enkele grote lijnen schetsen op basis van de reacties. De coronademonstraties en de avondklokrellen worden regelmatig genoemd als gebeurtenissen die journalisten zijn bijgebleven. De aanwezige pers werd bekogeld met stenen of vuurwerk, verbaal bedreigd of achtervolgd door relschoppers. De sfeer was volgens ooggetuigen zeer dreigend.⁶ Zoals een journalist ter plaatse het verwoordt:

“Bij de avondklokrellen was ik op pad in (plaats). Daar waren grote groepen op straat. Schreeuwen, vernielingen. Van een collega hoorden we dat er een cameraverslaggever had moeten vluchten, omdat hij door een groep achterna werd gezeten. De sfeer was zeer dreigend, intimiderend, onwerkelijk.”

Ook de boerenprotesten hebben indruk gemaakt:

“Bedreigingen en vastpakken tijdens boerenprotesten. Extra intimiderend, omdat dit in coronatijd gebeurde en extra onveilig is wanneer iemand in jouw gezicht staat te schreeuwen.”

Journalisten hebben regelmatig te maken met verbale agressie, zoals schreeuwen of schelden, in verschillende gradaties, als zij op straat hun werk doen:

“Schelden als je op straat je werk doet (bijv. interviews).”

“Ik was op straat een documentaire aan het filmen, toen er een auto vol jongens naast ons stopte. Ze schreeuwden dreigende taal en riepen dat we moesten stoppen met opnemen omdat er anders wat zou gebeuren.”

“Een man die woedend werd dat ik hem fotografeerde op straat; hij zei dat ik het verdiende om verkracht te worden en dat hij mij zou schieten als hij zijn pistool bij zich had. Hij bleef maar door gaan met schelden. Een junkie vermoed ik.”

Online bedreigingen en intimidaties kunnen eveneens veel impact hebben, zeker wanneer persoonlijke gegevens zoals een telefoonnummer of adres worden gedeeld. Dit kan leiden tot een stortvloed aan reacties.

“Een Facebookbericht van mij, met mijn mening over Covid-19, werd ineens gedeeld waar mijn telefoonnummer bij werd vermeld. Bericht direct verwijderd.”

“Twee persoonlijke mails met daarin een verkapte bedreiging kwamen wel echt hard binnen, vooral de eerste. Daar stonden wat persoonlijke gegevens in, en dat voelde erg naar. Ook het feit dat een foto van me op sociale media gedeeld werd, voelde heel vervelend.”

“Genoemd worden door Vizier op Links, waarna ik online stortvloed van haat over me heen kreeg.”

Fysieke agressie of dreiging met fysiek geweld heeft in het algemeen een grote impact op betrokkenen:

⁶ Bij sommige reacties zijn specifieke verwijzingen naar locaties of omstandigheden verwijderd.

“Fysieke bedreiging van mij en mijn fotograaf met extreem zwaar vuurwerk tijdens jaarwisseling. Dat ging allemaal maar net goed. Is aanleiding geweest om aangifte te doen bij de politie.”

“Een woonwagenebewoner vertelde eerst van alles, ook nadat ik mij had bekend gemaakt als journalist. Na 10 minuten werd hij plots agressief. Hij greep mijn kladblok uit mijn handen en vroeg welke pagina's informatie bevatten over wat hij zojuist zei. Ik zei maar dat het de eerste paar pagina's waren. Die scheurde hij eruit en propte hij op. Fysiek was hij agressief, in z'n ogen en zijn lichaamshouding. Hij gaf mijn kladblok pas terug nadat ik van hem moest zeggen dat ik niets over hem zou schrijven. Dat deed ik dan maar. Hij zei niet dat er gevolgen zouden zijn, maar zijn toon en lichaamshouding waren intimiderend genoeg om het als bedreigend te ervaren. Ik nam snel de benen toen ik mijn spullen terug had.”

Het dreigen met een juridische procedure is een aantal journalisten bijgebleven:

“Juridische bedreiging van een vastgoedondernemer om publicatie van bepaalde artikelen tegen te houden. Ook de bewuste gemeente werkte in dit geval erg tegen en wees continu naar een rechtszaak.”

In enkele gevallen wordt het (niet) optreden van de politie, boa's en andere handhavers genoemd:

“Op straat fotografeerde ik een legale situatie en daarna werd ik door de politie in een hoek gezet, omdat ze niet op de hoogte zijn van wat een fotograaf wel of niet mag fotograferen op de openbare weg. Er volgde een intimiderend gesprek vanuit de politie naar mij als fotograaf.”

“Ik kreeg een melding van een buitenbrand, ter plekke werd ik al uitgescholden en kwamen ze heel dicht bij mij staan. Politie en brandweer deden niets, terwijl zij het zagen gebeuren. Ik liep naar mijn auto, reed weg, kon alleen geen snelheid maken omdat de brandweer achteruit reed en zowat de gehele buurt rende achter mij aan. Dat was best zeer dreigend.”

“Door drie particuliere beveiligers fysiek buiten een winkelcentrum gezet. Het ging om een overdekt winkelcentrum, waar een mondkapjesplicht gold en de coronaregels slecht werden nageleefd. Twee BOA's stonden erbij en keken er naar. Er viel geen gesprek te voeren over het hoe en waarom. Als ik iets zou publiceren, zouden ze een advocaat sturen.”

Sommige journalisten verwijzen in plaats van specifieke incidenten naar het algemene wantrouwen richting de journalistiek, met beschuldigingen van fake news en complotten:

“De dreigende sfeer in het algemeen richting journalisten, niet eens zozeer persoonlijk richting mij. Het echt afgeschilderd worden als vijand van het volk, al dan niet gestimuleerd vanuit politieke hoek.”

“De foto's op sociale media van gemaskerde activisten bij de piramide van Austerlitz met galg en een banner met NOS = fake news. Maakte indruk omdat ik voor de NOS werk.”

“Tijdens het draaien continu toegeroepen krijgen dat de NOS fake news is. Tijdens interviews, tijdens draaien, tijdens het verplaatsen.”

“Intimidatie van complotdenkers en mensen tegen de pers en publieke omroepen.”

2.3 Uitingsvorm

Aan journalisten die in de afgelopen twaalf maanden een vorm van agressie of bedreiging hebben meegemaakt (72% van het totaal), is een aantal vervolgvragen gesteld over het meest recente incident. Agressie kan op verschillende manieren worden geuit, zoals persoonlijk (face-to-face), via social media, telefonisch of schriftelijk.

De meeste incidenten, waarvan het grootste deel verbale agressie betreft, zijn face-to-face (58%) geuit. In drie op de tien gevallen is sprake van agressie via sociale media, zoals Twitter en Facebook. Juridische bedreigingen worden op verschillende manieren geuit, voornamelijk per e-mail.

Tabel 2.3 – Uitingsvorm meest recente incident

Op welke wijze werd het meest recente incident van agressie of bedreiging geuit?

(basis: journalisten die agressie/bedreiging hebben meegemaakt, n=496)⁷ (meerdere antwoorden mogelijk)

	Verbale agressie	Bedreiging / intimidatie	Fysieke agressie	Juridische bedreiging	Totaal
Face-to-face	65%	53%	61%	19%	58%
Via social media (Twitter, Facebook, etc.)	30%	35%	7%	24%	30%
Per telefoon	14%	20%	0%	22%	15%
Per e-mail	11%	14%	0%	59%	15%
Fysiek	6%	5%	89%	0%	10%
Per brief	0%	0%	0%	27%	2%
Ik ben door mijn opdrachtgever / werkgever / de politie geïnformeerd	1%	2%	0%	0%	1%
Anders	1%	2%	7%	14%	4%
n	281	136	28	37	496

Agressie richt zich op journalisten persoonlijk en beroepsgroep

De agressie is in driekwart van de gevallen gericht tegen journalisten persoonlijk. Ook agressie richting de beroepsgroep (37%) of de organisatie waarvoor de journalist werkt (29%) komt regelmatig voor. Agressie waarbij het doel is om via journalisten het publiek of adverteerders te bereiken komt vrijwel niet voor.

Tabel 2.4 – Richtpunt van agressie

Als je terugdenkt aan het meest recente incident, kun je aangeven aan of tegen wie de agressie of bedreiging was gericht? (meerdere antwoorden mogelijk)

(basis: journalisten die agressie/bedreiging hebben meegemaakt, n=496)

	Verbale agressie	Bedreiging / intimidatie	Fysieke agressie	Juridische bedreiging	Totaal
Aan mij persoonlijk	69%	87%	86%	70%	75%
Aan mijn beroepsgroep	41%	30%	46%	22%	37%
Aan de organisatie waarvoor ik werk	32%	24%	18%	38%	29%
Aan mijn redactie	15%	21%	0%	35%	17%
Aan mijn collega's	14%	13%	11%	8%	13%

⁷ Het totaal is inclusief andere vormen van agressie (n=14).

Aan mijn familie	3%	5%	0%	8%	4%
Aan lezers/publiek	0%	1%	0%	0%	0%
Aan adverteerders	0%	0%	0%	0%	0%
Anders	4%	1%	0%	5%	3%
n	281	136	28	37	496

Diverse typen daders

Bij zes op de tien incidenten zijn ‘gewone’ burgers betrokken, gevolgd door actiegroepen (19%), jongeren (18%) en buurtbewoners (10%). Juridische bedreigingen (SLAPP) zijn, behalve van burgers, relatief vaak afkomstig van ondernemers en (lokale) politici of ambtenaren.

Bij een deel van de incidenten ging de dreiging of agressie van iemand anders uit, bijvoorbeeld voetbalsupporters, boeren, familieleden van het slachtoffer, medewerkers van een organisatie, advocaten.

Tabel 2.5 – Type dader

Door wie is de agressie of bedreiging geuit bij het meest recente incident? (meerdere antwoorden mogelijk) (basis: journalisten die agressie/bedreiging hebben meegemaakt, n=496)

	Verbale agressie	Bedreiging / intimidatie	Fysieke agressie	Juridische bedreiging	Totaal
‘Gewone’ burgers	67%	58%	39%	38%	60%
Actiegroepen of protestbewegingen	22%	15%	21%	11%	19%
Jongeren	19%	19%	18%	3%	18%
Buurtbewoners	9%	10%	25%	8%	10%
Personen die zich uiten als aanhanger van een politieke partij	8%	7%	11%	8%	8%
(familie van) verdachten/veroordeelden	4%	10%	14%	11%	7%
Ondernemers	4%	5%	0%	22%	5%
(Lokale) politici, bestuurders of ambtenaren	1%	4%	4%	14%	3%
Collega-journalisten	1%	2%	4%	0%	2%
Vertegenwoordiger/medewerker van een buitenlandse overheid	0%	1%	0%	3%	1%
Iemand anders	11%	21%	18%	22%	15%
Weet ik niet	1%	1%	0%	3%	1%
n	281	136	28	37	496

70%

van de journalisten die te maken hadden met agressie of bedreiging weet wat de aanleiding hiervan was.

Bij zeven op de tien incidenten had de agressie een specifiek doel, zoals het voorkomen of beïnvloeden van een publicatie (tabel 2.6). Andere motieven om journalisten agressief of dreigend te benaderen, zijn het bang maken of in diskrediet brengen van journalisten, het uitnemen van informatie.

van emoties (ergernis, frustratie, onvrede) en het zoeken van erkenning. Daarnaast willen sommige personen verhinderen dat er beeldmateriaal wordt gemaakt of zijn ze erop uit een publicatie te laten verwijderen.

Tabel 2.6 – Doel van de agressie of bedreiging

Als je terugdenkt aan het meest recente incident, had de agressie of bedreiging een specifiek doel?
(basis: journalisten die agressie/bedreiging hebben meegemaakt, n=496)

	Verbale agressie	Bedreiging / intimidatie	Fysieke agressie	Juridische bedreiging	Totaal
Het voorkomen van publicatie	23%	35%	43%	32%	28%
Het beïnvloeden van de inhoud van publicatie	16%	21%	4%	16%	17%
Het afdwingen van rectificatie	4%	3%	0%	14%	4%
Een ander doel	17%	21%	21%	24%	18%
Nee, er was geen specifiek doel	33%	14%	25%	5%	25%
Weet ik niet	6%	7%	7%	8%	7%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%
n	281	136	28	37	496

2.4 Effecten op journalisten

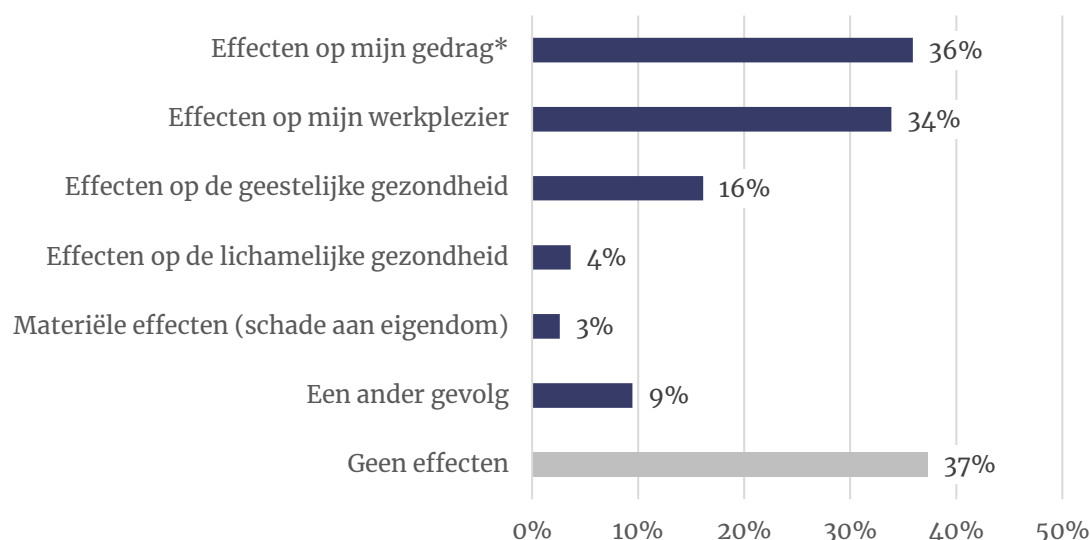
Voor ruim zes op de tien journalisten heeft incident persoonlijke negatieve gevolgen

Ruim zes op de tien journalisten (63%) die agressie of bedreiging hebben meegemaakt, hebben hiervan gevolgen ondervonden (figuur 2.4). Ruim een derde van de betrokkenen zegt dat het incident invloed heeft gehad op hun gedrag, bijvoorbeeld dat zij voorzichtiger zijn geworden of anders omgaan met mensen. Voor vrijwel een even grote groep (34%) heeft het incident een negatieve impact gehad op hun werkplezier. Een op de zes journalisten merkte een effect op de geestelijke gezondheid. Andere gevolgen van agressie of bedreiging zijn een (tijdelijk) gevoel van machteloosheid of onzekerheid, het vermijden van bepaalde onderwerpen of het nemen van voorzorgsmaatregelen (gerichter en sneller werken, met twee mensen op pad gaan, op afstand blijven etc.). Sommige journalisten hebben hun gezin afgeschermd. Enkele journalisten geven aan dat zij door het incident extra zijn gemotiveerd om hun werk te doen.

Figuur 2.4 – Effecten van agressie of bedreiging op journalisten persoonlijk

Welke invloed of gevolgen heeft dit meest recente incident gehad voor jou persoonlijk?

(basis: journalisten die agressie/bedreiging hebben meegemaakt, n=496, meerdere antwoorden mogelijk)

* Bijvoorbeeld: voorzichtiger geworden, ga anders om met mensen etc.

Vier op de tien journalisten ervaren gevolgen in hun werk

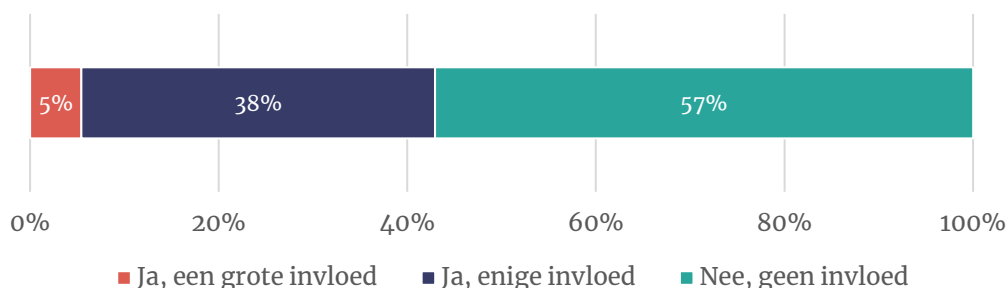
Voor de meerderheid van de journalisten (57%) heeft het incident dat zij hebben meegemaakt geen invloed gehad op de manier waarop zij hun werk uitoefenen. Als journalisten gevolgen ondervinden, is er volgens hen meestal sprake van 'enige invloed'. Vijf procent zegt dat het werk in grote mate is beïnvloed door het laatste incident.

Het effect op het vak van journalist gaat twee richtingen uit. Aan de ene kant is een deel van de journalisten (14%) meer vastberaden geworden om hun werk te doen. Aan de andere kant zien we dat journalisten hun woorden zorgvuldiger kiezen (14%), twijfelen of ze hun vak nog willen uitoefenen (6%) of bepaalde wijken of buurten vermijden (6%). Andere gevolgen die journalisten ondervinden, laten vooral zien dat zij voorzichtiger zijn geworden. Dat uit zich op verschillende manieren, van preventieve maatregelen (dragen van bodycam, samen met collega op pad gaan), het gedrag in het veld (alertheid op verdachte bewegingen, afstand houden, over de schouder

kijken) tot de werkzaamheden na afloop (niet onder eigen naam publiceren). Enkele journalisten mijden (live) optredens in de media of laten zich minder zien op sociale media.

Figuur 2.5a – Effecten van agressie of bedreiging op uitoefenen werk

Heeft dit meest recente incident invloed of gevolgen gehad op de manier waarop je je werk uitoefent? (basis: journalisten die agressie/bedreiging hebben meegemaakt, n=496)

Figuur 2.5b – Effecten van agressie of bedreiging op uitoefenen werk

Welke invloed of gevolgen heeft dit meest recente incident gehad in het uitoefenen van je werk? (basis: journalisten die agressie/bedreiging hebben meegemaakt, n=496, meerdere antwoorden mogelijk)

Enkele citaten illustreren de gevolgen van agressie en bedreiging voor het werk van journalisten:

Zorgvuldiger in het kiezen van woorden:

“Als bronnen sterke uitspraken hebben, laat ik deze achterwege of zwak ik ze af. Daar schaam ik me voor, maar sommige bronnen overzien de publieke gevolgen van hun uitspraken niet. Lezers gaan ook hen persoonlijk lastig vallen of online besmeuren. Dat vind ik verschrikkelijk. Dat men mij probeert te muilkorven is 1 ding, maar mensen die 20, 30 jaar van hun leven besteed hebben aan de kennis die zij vergaard hebben, gerenommeerde professoren en onderzoekers, worden totaal bespot en besmeurd. Dat raakt me heel erg.”

“Proberen meer de nuance uit te dragen, provocatief ervaren uitingen proberen te voorkomen.”

“Eén van de weinige positieve gevolgen van de stortvloed aan negatieve online commentaren: je kiest je woorden zorgvuldiger in de zin dat je je werk nog beter wil doen, feiten nog beter checkt etc. Dus ik bedoel: je wil nog betere kwaliteit leveren om critici munitie uit handen te nemen.”

“We houden er altijd rekening mee – en het afgelopen jaar meer dan ooit – dat al onze antwoorden (in comments of in de inbox) gescreenshot en verspreid kunnen worden.”

Niet publiceren over bepaalde onderwerpen:

“Dit gaat verder terug dan 'het laatste incident', maar ik ben banger geworden en terughoudender. Ik ga liever opnamen maken in een dorp, dan in een grote stad. Rellen en druggerelateerde onderwerpen mijnd ik als de pest. Ik denk dan 'da's mooi voor de jonkies, ik heb mijn portie wel gehad.”

Vermijden van bepaalde wijken of buurten:

“Het aantal incidenten in bepaalde wijken buurten is dusdanig dat je bijna zeker weet dat je problemen krijgt. Dan maak je eerder de afweging om die dan maar te laten gaan. Je maakt dan alleen een reportage als het een echt groter incident is en je er op kunt vertrouwen dat er voldoende politie aanwezig is.”

Geen verslag van bepaalde demonstraties of manifestaties:

“Ik ga niet meer naar grote protestbijeenkomsten waar de gemoederen licht ontvlambaar zijn. En zeker niet in de coronatijd.”

Grotere vastberadenheid om werk uit te oefenen:

“Bedreiging en intimidatie mag geen succes hebben.”

“Het enige medicijn tegen de oorzaak van apathie, haat en onbegrip is om meer in contact te komen. Terugtrekken veroorzaakt afstand, onbegrip en staat een dialoog in de weg.”

“Het is meer en meer nodig om aan eerlijke journalistiek te doen.”

“Ik ben vastbesloten om mij niet door intimidatie te laten weerhouden van het publiceren van informatie die ik voor mijn lezerspubliek van belang vind.”

“Ik weet dat ik mijn werk zo zorgvuldig mogelijk probeer te doen, en alle kanten probeer te belichten. Daar houd ik mij aan vast.”

“We leven in een democratie. Daar hoort persvrijheid bij. Het kan niet zo zijn dat we door agressie uit te oefenen, dat onderuit schoffelen.”

Twijfels over blijven uitoefenen van vak:

“Af en toe slaat de twijfel toe, als ik merk hoe sterk de tegenkrachten zijn.”

“Door de brandstichting en de vernieling bij mijn huis heb ik PTSS opgelopen. Dit zorgt er wel voor dat je erg gaat twijfelen of ik dit wel nog wil.”

“Het betaalt niet goed, kost veel stress en het debat verhardt zodanig dat ik twijfel of het journalistieke werk wel opweegt tegen de nadelen.”

“Ik vraag me heel soms af of dit is wat ik wil blijven doen als dit vaker voorkomt. Als dit een eenmalige gebeurtenis is, zal het wellicht niet zo'n vaart lopen.”

Persvrijheid meer onder druk

In dit hoofdstuk ligt de nadruk op het meest recente incident dat journalisten hebben meegemaakt. Naast deze individuele incidenten hebben we aan alle journalisten een viertal stellingen voorgelegd die betrekking hebben op de impact van een mogelijk breder klimaat van agressie en bedreiging tegen journalisten.

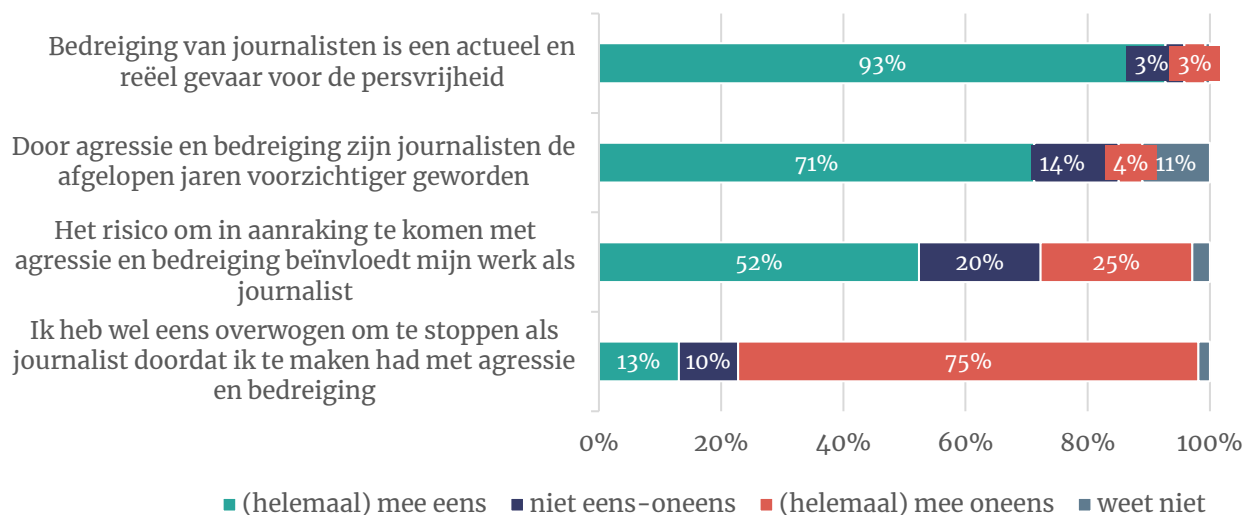
Bedreiging van journalisten wordt door meer dan negen op de tien journalisten (93%) gezien als een actueel en reëel gevaar voor de persvrijheid. We zien hier een toename ten opzichte van 2017. Destijds was 79 procent het met deze stelling eens.

Een ruime meerderheid van 71 procent herkent het beeld dat journalisten door agressie en bedreiging voorzichtiger zijn geworden. Ook hier zien we een toename: vier jaar geleden gold dit voor 52 procent. De helft wordt naar eigen zeggen beïnvloed in het werk door het risico op agressie en bedreiging. Dertien procent heeft wel eens overwogen te stoppen als journalist, voor driekwart geldt dit niet. We zien dus dat er een breed gedeelde perceptie bestaat dat de persvrijheid onder druk staat, waarbij een deel van de journalisten ook persoonlijk de gevolgen ervaart van (het risico op) agressie of bedreiging.

Tabel 2.7 – Impact van bedreiging op persvrijheid en werk als journalist

In hoeverre ben je het eens met de volgende stellingen?

Basis: alle journalisten (n=689)

3 Melden en steun

3.1 Melden en aangifte

Incidenten worden met collega's besproken

In totaal hebben zeven op de tien journalisten die agressie of bedreiging hebben meegemaakt, dit incident gemeld of besproken, in de meeste gevallen met collega's of de werkgever/opdrachtgever (tabel 3.1). Minder dan een op de tien deed melding bij de politie. Zeven procent deed melding bij PersVeilig. De jongere journalisten (18-34 jaar) stapten het meest naar PersVeilig (21%). Aangifte bij de politie wordt nauwelijks gedaan.

Wanneer we kijken naar de verschillende vormen van bedreiging of agressie zien we dat incidenten waar er sprake was van fysieke agressie relatief vaak worden gemeld bij PersVeilig.

Tabel 3.1 - Melden van agressie of bedreiging

Heb je het meest recente incident besproken of gemeld?

(basis: journalisten die agressie/bedreiging hebben meegemaakt, n=496, meerdere antwoorden mogelijk)

	Verbale agressie	Bedreiging/ intimidatie	Fysieke agressie	Juridische bedreiging/SLAPP	Anders	Totaal
Besproken met collega's	46%	46%	64%	51%	43%	47%
Besproken met mijn werkgever/opdrachtgever	23%	41%	54%	35%	29%	31%
Melding gedaan bij de politie	4%	19%	25%	3%	14%	9%
Gemeld bij PersVeilig	5%	10%	32%	0%	0%	7%
Aangifte gedaan bij de politie	1%	6%	21%	3%	7%	4%
Anders	8%	9%	4%	27%	29%	10%
Nee, incident niet besproken of gemeld	39%	20%	14%	16%	14%	30%
n	281	136	28	37	14	496

Ervaring politie en OM

Vier procent van de journalisten (n=7) deed aangifte van het meest recente incident. In geen van deze gevallen is er een aanhouding geweest. In één geval is de journalist door het OM op de hoogte gehouden van het vervolgetraject na de aangifte. Verder is er in twee gevallen sprake van een lopende zaak. Vier journalisten hebben na aangifte niets vernomen.

De politie en het openbaar ministerie hebben in november 2019 het protocol 'PersVeilig' mede ondertekend. Dat betekent onder meer dat agressie en bedreiging tegen journalisten een hoge prioriteit heeft bij de politie en het OM de strafeis in beginsel met 200% verhoogt.

Aan respondenten die melding of aangifte deden bij de politie (13%, n=22) is bovenstaande toelichting op het Protocol PersVeilig voorgelegd en de vraag gesteld of de afhandeling van hun melding of aangifte hiermee overeenkwam.

Voor de helft geldt dat zij niet kunnen inschatten of de afhandeling volgens protocol was. Vier op de tien (n=9) geven aan dat de afhandeling niet of deels overeenkwam.

Ervaringen met de politie en het OM zien we ook terug in de beschrijving van het meest recente incident. Journalisten leggen hierin de nadruk op de strafmaat die wordt gehanteerd. Zo zou het OM de afgesproken strenge strafmaat niet altijd nakomen: *"Ik hoop dat OM eens gaat kijken naar de straffen die ze hebben afgesproken en deze goed naleven, ongeacht leeftijd. Agressie en geweld moet stoppen. Dat doe je niet met een nutteloze straf"*, of überhaupt niet tot overgaan tot vervolging:

"Toen vorig jaar een cameraman van RTV Dordrecht mishandeld werd, heb ik hem gesteund bij aangifte. Politie en justitie weigerden er een zaak van te maken."

Ook wordt er door enkele journalisten getwijfeld aan het optreden van de politie bij een incident: *"Als je fysiek bedreigd wordt, weet de politie vaak niet hoe te handelen. Ze adviseren je weg te gaan om escalatie te voorkomen"*

4%

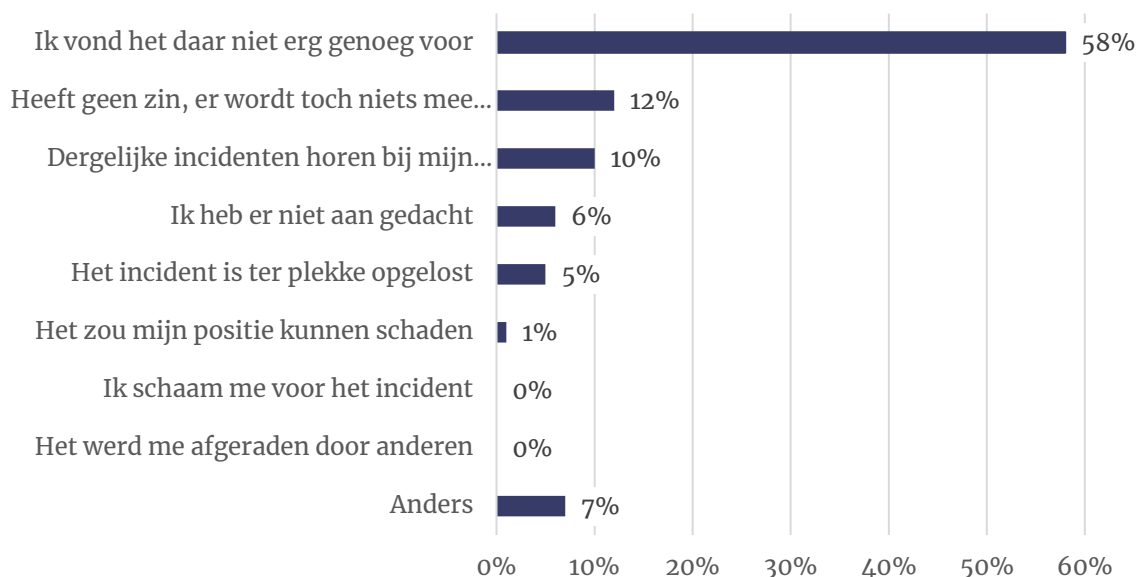
van de journalisten die te maken hadden met agressie of bedreiging deed hier aangifte van

Incident niet erg genoeg om te melden

Zes op de tien journalisten die het meest recente incident niet hebben gemeld of besproken, zagen hiervan af, omdat ze het incident daar niet erg genoeg voor vonden. Een op de tien legt zich in zekere zin neer bij een dergelijk incident: er wordt niks gedaan met een melding, of dergelijke incidenten horen bij de functie als journalist. We zien niet of nauwelijks journalisten die een incident niet melden omdat dit hun positie zou kunnen schaden, zij zich ervoor schamen of omdat dit werd afgeraden door anderen.

Tabel 3.2 – Reden niet melden incident

Kun je aangeven waarom je het meest recente incident niet hebt gemeld of besproken? (basis: journalisten die het meest recente incident niet hebben gemeld, n=149, meerdere antwoorden mogelijk)

3.2 Bescherming en steunpunten

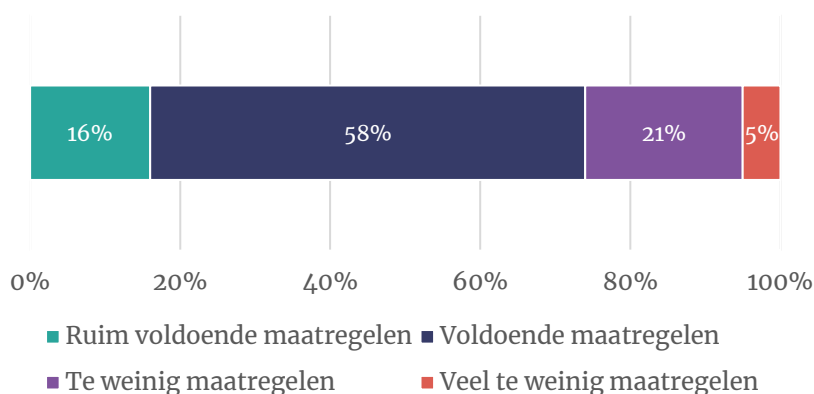
Drie kwart vindt dat werkgever of opdrachtgever voldoende maatregelen biedt

Drie kwart van de journalisten (74%) vindt dat zijn of haar werk-/opdrachtgever voldoende maatregelen biedt om hen te beschermen. Toch is ruim een kwart het hier niet mee eens. Een op de vijf vindt dat er te weinig maatregelen worden genomen, vijf procent geeft zelfs aan dat er veel te weinig maatregelen worden genomen. Freelancers zijn minder tevreden over de bescherming die zij krijgen dan journalisten in loondienst (respectievelijk 36% en 15% vindt de maatregelen onvoldoende).

Tabel 3.3 – Beschermende maatregelen door werkgever of opdrachtgever

In hoeverre vind je dat jouw werkgever of opdrachtgevers voldoende maatregelen nemen ter bescherming van journalisten? Zij nemen:

Basis: alle journalisten (n=689)

Aan journalisten is vervolgens gevraagd welke maatregelen werkgevers of opdrachtgevers zouden moeten nemen. We zien een sterke roep om meer aandacht voor bemensing. Journalisten vinden dat er bij reportages standaard twee journalisten op pad gestuurd zouden moeten worden, of dat er beveiliging meegaat. Verder is er behoefte aan ondersteuning in de vorm van praktische maatregelen, zoals bodycams of beschermende middelen. Ook zouden werkgevers en opdrachtgevers een betere inschatting moeten maken van de risico's in het veld. Tot slot zien we dat de risico's van bedreiging en agressie breed maatschappelijk bespreekbaar gemaakt moeten worden. Onder andere richting de politiek, politie, maatschappelijke organisaties en het onderwijs.

Bemensing

“Een bewaker of anders 2 medewerkers op pad.”

“Een extra mannetje, vrouwtje meesturen.”

“Mensen op pad laten gaan in groepjes van minimum twee. Het leveren van getrainde bodyguards.”

“Bij gevaarlijkere klussen minstens twee collega's samen op pad sturen.”

Voorzien in fysieke maatregelen

“Als ZZP'er ben je vaak genoodzaakt om zelf spullen aan te schaffen zoals bodycams of camera's. Dit is best prijzig”

“Eventueel aanschaf van bodycams. Wij moeten deze nu zelf kopen, niet iedereen kan dit betalen.”

“Beschermende middelen ter beschikking stellen: gasmasker, helm, lichaamprotectie”

Betere risico-inschatting maken bij opdrachtverlening

“Beter nadenken voordat verslaggevers op een potentieel riskante klus worden gestuurd. Wat hopen we daar te halen? Waarom zijn we daar? Voegt het wat toe? Wat zijn de risico's? Daar wordt niet altijd goed over nagedacht, zeker niet door onervaren redacteuren die verhalen voorbereiden en zelf geen ervaring hebben met dit soort situaties.”

“Adequater inschatten van de gevaren! Werkgever heeft onvoldoende inzicht in de gevaren op locatie.”

Bespreekbaar maken en lobbyen

“Duidelijk blijven uitspreken, ook publiekelijk - en actie afdwingen bij overheid/regering.”

“Duidelijk standpunt innemen in brede zin, vrees helaas dat het past in breder maatschappelijk probleem veroorzaakt door politiek”

“Begin er eens over te praten. Maak het bespreekbaar en laat horen, zien wat de werkgever voor jou wil/kan doen en adviseren.”

“In gesprek met de politie gaan en er op blijven wijzen dat journalisten beveiligd moeten worden”

“Op mijn opleiding journalistiek wordt er nog niet veel aandacht geschonken aan het probleem”

Acht op de tien kennen PersVeilig, maar weinig gebruik

Het grootste deel van de journalisten (47%) is bekend met PersVeilig. Voor een derde geldt dat zij er wel eens van hebben gehoord, of het van naam kennen. Een op de vijf geeft aan dit initiatief helemaal niet te kennen.

Tabel 3.4 – Bekendheid PersVeilig

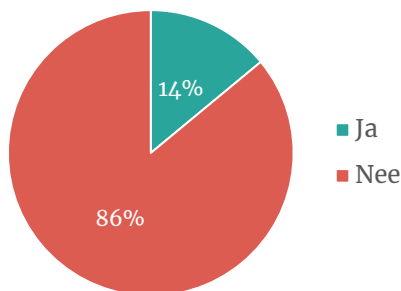
Ben je bekend met het initiatief PersVeilig?

Hoewel acht op de tien journalisten PersVeilig (bij naam) kennen, hebben negen van de tien hier nog nooit gebruik van gemaakt. Als voornaamste reden geven zij aan dat er geen noodzaak toe was: “Het is (gelukkig) nog niet nodig geweest.” Ook zien we dat er journalisten zijn die er nog niet aan hebben gedacht om contact te zoeken, of pas kort geleden kennis hebben genomen van het initiatief.

Tabel 3.5 – Gebruik PersVeilig

Heb je wel eens gebruik gemaakt van PersVeilig?

Van de journalisten die nog geen gebruik hebben gemaakt van PersVeilig geeft een kwart aan dat zij dit in de toekomst zeker zullen doen. Meer dan de helft gaat dit misschien doen. Er zijn nauwelijks journalisten die al zeker weten dat zij geen gebruik zullen maken van de mogelijkheden van PersVeilig.

Tabel 3.6 – Toekomstig gebruik PersVeilig

Zou je in de toekomst gebruik maken van PersVeilig? (basis: journalisten die geen gebruik hebben gemaakt van PersVeilig, n=595)

Meer dan de helft van de journalisten die gebruik hebben gemaakt van PersVeilig deed een melding bij het meldpunt. Een derde volgde een training en een op de tien heeft een vraag gesteld aan de helpdesk. Andere manieren die worden genoemd zijn dat er via een collega contact is geweest, of dat er informatie is opgezocht. De journalisten die gebruik hebben gemaakt van PersVeilig beoordelen het contact met het initiatief met gemiddeld een 7,7.

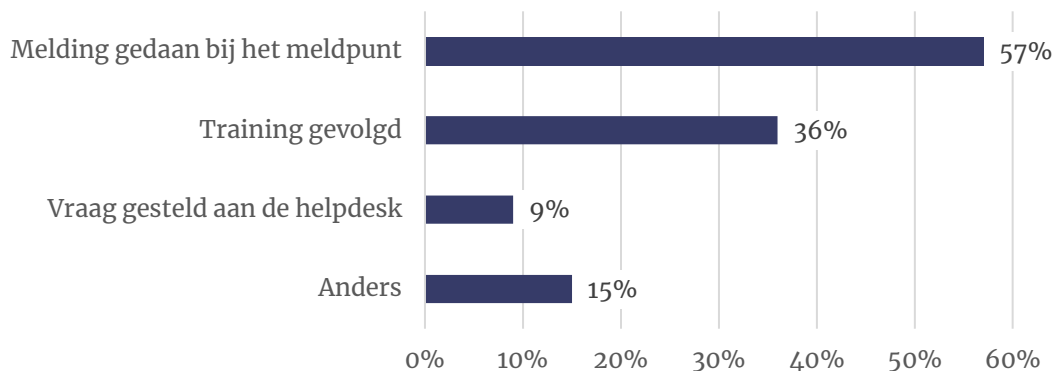

7,7

is het rapportcijfer van journalisten voor het contact met PersVeilig.

Tabel 3.7 – Manier gebruik PersVeilig

Op wat voor manier heb je gebruik gemaakt van PersVeilig? (basis: journalisten die gebruik hebben gemaakt van PersVeilig, n=94)

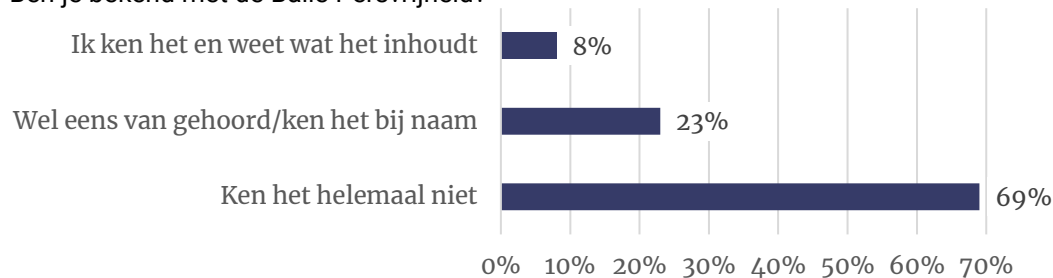

Balie Persvrijheid nauwelijks geraadpleegd, maar heeft potentie

De Balie Persvrijheid richt zich op de juridische dreigingen waar journalisten tegenaan kunnen lopen als zij informatie verzamelen of publiceren over gevoelige kwesties. De Balie Persvrijheid biedt gratis juridische ondersteuning en advies aan freelance journalisten, kleine uitgeverijen en lokale redacties die te maken kunnen krijgen met de dreiging van juridische procedures. Aan journalisten is gevraagd of ze bekend zijn met dit initiatief en of ze hier gebruik van maken. Een op de tien journalisten kent de Balie Persvrijheid en weet wat het inhoudt. Ongeveer een kwart geeft aan er wel eens van te hebben gehoord of het bij naam te kennen. De rest (69%) kent de balie helemaal niet.

Tabel 3.8 – Bekendheid Balie Persvrijheid

Ben je bekend met de Balie Persvrijheid?

Parallel met de relatieve onbekendheid van de Balie Persvrijheid zijn er nauwelijks journalisten (1%) die hier wel eens gebruik van hebben gemaakt. De voornaamste reden om geen contact te hebben gehad is dan ook de onbekendheid met dit initiatief. Verder zien we, net als bij PersVeilig, dat er bij veel journalisten tot op heden geen noodzaak was om contact op te nemen met de Balie Persvrijheid. Ook zeggen journalisten dat zij zelf voor juridische steun zoeken bij een advocaat.

De acht journalisten die wel gebruik hebben gemaakt van de Balie Persvrijheid beoordelen het contact met een 6,8.

Hoewel er vrijwel geen journalisten zijn die gebruik hebben gemaakt van de Balie Persvrijheid, zijn de intenties er wel. Een op de vijf zegt hier in de toekomst zeker gebruik van te gaan maken. Meer dan de helft denkt dit misschien te gaan doen. Slechts één procent zou dit zeker niet doen.

Tabel 3.9 – Toekomstig gebruik Balie Persvrijheid

Zou je in de toekomst gebruik maken van de Balie Persvrijheid? (basis: journalisten die geen gebruik hebben gemaakt van de Balie Persvrijheid, n=681)

A Responsverantwoording

Tabel 10 - Geslacht⁸

	Aantal	%
Man	509	74%
Vrouw	175	25%
Anders	4	1%
Totaal	688	100%

Tabel 11 - Leeftijd⁹

	Aantal	%
18-24	44	6%
25-34	106	15%
35-49	189	27%
50-64	297	43%
65+	52	8%
Totaal	688	100%

⁸ Eén respondent heeft geen antwoord ingevuld bij geslacht.

⁹ Eén respondent heeft geen antwoord ingevuld bij leeftijd.

Tabel 12 - Functie van respondent

Meerdere antwoorden mogelijk

	Aantal	%
Redacteur/verslaggever	366	53%
Cameraman	98	14%
Camjo	109	16%
Fotograaf	202	29%
Verslaggever buitenland	18	3%
Correspondent	30	4%
Wetenschapsjournalist	16	2%
Stadsverslaggever	61	9%
Sportjournalist	33	5%
Redactiechef	23	3%
Rechtbankverslaggever	35	5%
Presentator	42	6%
Politiek journalist	42	6%
Onderzoeksjournalist	76	11%
Nieuwsverslaggever	135	20%
Misdaadverslaggever	22	3%
Blogger/Vlogger	24	3%
Hoofdredacteur	34	5%
Fotojournalist	121	18%
Financieel / economisch journalist	15	2%
Eindredacteur	67	10%
Culinair journalist	3	0%
Criticus	8	1%
Publicist	17	2%
Schrijver	38	6%
Opiniemaker	11	2%
Commentator	12	2%
Columnist	36	5%
Bureauredacteur	86	12%
Anders	55	8%
Totaal	689	

Tabel 13 - Voor welk medium werk je?

Meerdere antwoorden mogelijk

	Aantal	%
Geprint	330	48%
Internet	502	73%
TV	283	41%
Radio	142	21%
Anders	37	5%
Totaal	689	

Tabel 14 - In wat voor dienstverband werk je voornamelijk?

	Aantal	%
Vast contract	285	41%
Tijdelijk contract	37	5%
Freelance	329	48%
Anders	38	6%
Totaal	689	100%

Tabel 15 - Aantal jaar werkzaam in de journalistiek

	Aantal	%
0 - 5	89	13%
5 - 10	100	15%
11-15	92	13%
16-25	189	27%
25 jaar of langer	219	32%
Totaal	689	100%

I&O Research Enschede

Zuiderval 70
Postbus 563
7500 AN Enschede
T (053) 200 52 00
E info@ioresearch.nl
KVK-nummer 08198802

I&O Research Amsterdam

Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam
T (020) 308 48 00
E info@ioresearch.nl